

CAVALERII CRUCII
POARTA RĂZBOIULUI SFÂNT

EDITURA UNIVERSITARĂ
București

Cuprins

Prefață	5
Capitolul 1 – Nuntă la oșeni.....	11
Capitolul 2 – Atac tâlhăresc în toiul nopții	37
Capitolul 3 – Plecarea în cruciadă	57
Capitolul 4 – Divan imperial	72
Capitolul 5 – Solie moldavă	120
Capitolul 6 – Intrigi în tabăra otomană	151
Capitolul 7 – Cină între prieteni.....	172
Capitolul 8 – Pe urmele destinului	198
Capitolul 9 – Cărările ascunse ale destinului	218
Capitolul 10 – O zi de lucru în sala dietei	229
Capitolul 11 – La Seghedin	248
Capitolul 12 – În drum spre Belgrad	266
Capitolul 13 – Intrigi de taină la Belgrad	289
Capitolul 14 – Cruciații	307
Capitolul 15 – Întrecerea	327
Capitolul 16 – Divan de război.....	347
Capitolul 17 – Sfat de război.....	360
Capitolul 18 – Planuri de război	374

Capitolul 19 – Bătălia navală	386
Capitolul 20 – Vin achingiilor	407
Capitolul 21 – Karadja Paşa	421
Capitolul 22 – Pregătiri pentru asediul general.....	445
Capitolul 23 – Asediul general.....	459
Capitolul 24 – Fortăreața.....	478
Capitolul 25 – Pregătiri pentru bătălia finală	498
Capitolul 26 – Bătălia finală.....	512
Capitolul 27 – Testamentul lui Iancu.....	540
Glosar	573
Bibliografie.....	580
Cărți publicate de autor.....	585

Capitolul 1

Nuntă la oșeni

Aflat la răscrucea a două depresiuni impresionante prin splendoarea peisajelor, Negreștii se bucură de un bun renume în toată Țara Oșenilor, fiind unul din cele mai frumoase sate din acest străvechi ținut românesc; cu gospodari aleși și fete ochioase, la mare căutare în rândul feciorilor din Transilvania. Mulți băieți vin din mari depărtări să le cunoască și să-și găsească aleasa. Rar rămâne fată de oșean nemăritată și, numai când trece de douăzeci de primăveri, părinții o duc pe Muntele Găina, aflat tocmai în Țara Zarandului. Acolo, fetele sunt tocmite cu daruri alese de flăcăi chipeși veniți să se însoare, târg care se ține în fiecare an în ziua de Sfântul Ilie. Și-apoi să vezi cum se adună fete și feciori cu părinții lor, veniți cu carele pline de zestre. La sfârșitul târgului, toți pleacă mulțumiți, abia așteaptă să ajungă acasă, să pună de nuntă.

Satul este traversat de drumul negustoresc care leagă Ocnele de sare din părțile Giuleștilor cu restul Transilvaniei, drum care, după ce șerpuiește zona muntoasă de unde se scoate sarea la suprafață, se strecoară prin Negrești spre Satu Mare, o mică cetățuie aflată în stăpânirea lui Iancu Huniade, apoi străbate dealurile și șesurile depresiunii. Scoasă din măruntaiele munților, sarea este transportată cu carele spre târgurile mari din Voievodat și mai departe în părțile Ungariei, ajungând la Pesta și la Buda. De aici, este dusă de negustori în Viena și chiar în orașele Hansei, unde este schimbată cu postavuri sau blănuri scumpe, cum le plac jupâneselor și

jupânițelor de la curțile nemeșilor să poarte. Cu cele aproape o sută de case ridicate de o parte și de alta a râului Tur, care își plimbă apele la vale grăbindu-se să le verse în Tisa, satul Negrești, al cărui nume vine de la gubele închise la culoare, cum obișnuiesc localnicii să poarte, sperând ca astfel să alunge duhurile rele, este cunoscut ca unul dintre cele mai răsărite sate din această parte a Transilvaniei. Oamenii locului se bucură și de faptul că se află la distanță aproape egală de două importante cetăți transilvănene, Satu Mare și Baia Mare, unde se poate ajunge în câteva ceasuri de mers cu calul sau cu caravanele încărcate cu mărfuri. Pornind la drum după miezul nopții, cei interesați să facă negoț sau să se aprovizioneze cu cele de trebuință pentru casă au timp să se întoarcă în sat înainte de a se lăsa asfințitul.

Cei mai mulți dintre săteni se ocupă cu muncile la câmp, principala îndeletnicire fiind cultura grâului dar mai ales a prunilor care se scaldă veseli în apele fierbinți ale soarelui pe dealurile cu pante ușoare ale depresiunii. Și atunci nu este firesc ca, la petreceri și la sărbători, să curgă pălınca în pântecul gospodarilor precum se varsă în albi largi pâraiele repezi de munte?

Printre locuitorii așezării trăiesc și tăietori de lemne, în împrejurimi fiind păduri întinse de fag, carpen, gorun și alte foioase. Iar munții, acoperiți cu brazi și alte soiuri de conifere, oferă din plin materiale de construit case și mobilă aleasă, mai ales pentru oamenii bogați care au destui galbeni să plătească. Chiar dacă cele mai multe case au doar câte una sau două încăperi, toate sunt lucrate din lemn frumos meșteșugit, grinzile fiind îmbinate la capete în coadă de rândunică. Pentru ca lemnul să nu putrezească, meșterii au zidit temelii înalte, din piatră de râu sau adusă din munți. Acoperișul înalt și țuguiat, învelit cu un strat gros de paie la casele celor săraci, cu șindrilă sau cu țigla la cele mai arătoase, dă un aer aparte satelor transilvănene, unele

fiind împrejmuite cu palisade făcute pământ, pentru a se apăra de dușmani.

– Opriiți!, răsună ca un clinch răspicată de copil. Cine sunteți și cum hotarele fără voia mea?

– Dar tu cine ești de îndrăznești să

– Sunt marele rege Decebal!

continuă vocea cu același ton răstit.

– Ba am auzit, mărite rege! Cine ești cunoscut până și de *huri*, d-apoi vecini.

– Atunci cum de ai îndrăznit să să-mi treacă hotarele o oaste atât de multă? spunea băiatul unui călăreț care purta o armură multicolor, având alături un alt tânăr, care și el doi erau urmați de alți zece călăreți, toți în sărbătoare, iar în urma lor venea mulțime de alții cu căruțele. O adevărată oaste pentru vremea aceea.

– N-am venit cu gânduri rele, Mărite Rege, ci de pace și de prietenie pentru negreștii din fruntea convoiului. Departe de noi planurile mele cu gânduri rele.

– Care e acela? Vrei să-mi spui o glumă? Avea vreo zece ani, dar era vânjos la trunchi și se auzea până departe, mânuind, pe rând, amândouă mâinile, o sabie uriașă, făcând dreptate, aici vă rămân oasele! Regele se uită la glume!

– Am venit cu feciorul acesta care se numește Florea lui Ciocan din satul nostru, din valea Lechincioarei, așezat la poalele muntelui bine știu. A venit să pecetluiască pacea cu nevastă pe Catinca, fata mai mare a jupânului.

fiind împrejmuite cu palisade făcute din lemn și valuri de pământ, pentru a se apăra de dușmani.

– Opriiți!, răsună ca un clinchet de clopoțel o voce răspicată de copil. Cine sunteți și cum îndrăzniți să-mi călcați hotarele fără voia mea?

– Dar tu cine ești de îndrăznești să ne oprești, voinice?

– Sunt marele rege Decebal! N-ați auzit de mine?, continuă vocea cu același ton răstit.

– Ba am auzit, mărite rege! Cine n-a auzit de Măria Ta? Ești cunoscut până și de *buri*, d-apoi de noi, care îți suntem vecini.

– Atunci cum de ați îndrăznit să veniți aici? Nu pot lăsa să-mi treacă hotarele o oaste atât de mare fără să vă opresc!, îi spune băiatul unui călăreț care purta în mână un steag multicolor, având alături un alt tânăr, călare pe un cal alb. Cei doi erau urmași de alți zece călăreți, toți îmbrăcați în straie de sărbătoare, iar în urma lor venea mulțime de lume, unii pe jos, alții cu căruțele. O adevărată oaste pentru un sat de munte.

– N-am venit cu gânduri rele, Măria Ta. Aducem un mesaj de pace și de prietenie pentru negreșteni, spune cel aflat în fruntea convoiului. Departe de noi planul să vă călcăm hotarele cu gânduri rele.

– Care e acela? Vrei să-mi spui odată?, întreabă copilul. Avea vreo zece ani, dar era vânjos la trup și cu o voce puternică ce se auzea până departe, mânuind, pe deasupra capului, cu amândouă mâinile, o sabie uriașă, făcută din lemn. Că de nu ai dreptate, aici vă rămân oasele! Regele Decebal nu știe de glume!

– Am venit cu feciorul acesta care-i lângă mine, Măria Ta. Este Florea lui Ciocan din satul nostru, de la Târșoț, cel de colo, de pe valea Lechincioarei, așezat la poalele Măgurei, după cum bine știi. A venit să pecetluiască pacea cu Negreștii luând-o de nevastă pe Catinca, fata mai mare a judeului vostru de-i zice Ion

Pop. Sperăm să ne-o dați de bună voie, iar de nu-ți voi, o luăm cu forța. Nu vezi ce oaste am adus cu mine?

– Dar cine ești dumneata, de mă ameninți pe mine? Pe ce te bizui să ai asemenea pretenții?

– Nu vezi steagul pe care îl țin în mână? Eu sunt verișorul mirelui, stegașul nunții acesteia. Druștele pe care le-am tocmit au împodobit steagul de nuntă, și ne-am pornit la drum să luăm mireasa, să mergem la cununie, să avem apoi vreme să petrecem și să ne ospătam după datinile străbune. Am adus cu noi palincă stătută la poloboc vreme de mai bine de zece ani, să dăm de băut negreștenilor, să vază că am venit la ei cu gânduri bune.

– Dacă-i așa, înseamnă că veniți cu gânduri bune. Atunci puteți trece, vă primim ca musafiri de samă. Ca semn al ospitalității noastre, luați din colacul acesta și muiati în sare scoasă din munții noștri, ai oșenilor. Pita și sarea sunt averea noastră, iar dacă vă întâmpinăm cu ele aici, la hotare, înseamnă că vă primim din toată inima și ne bucurăm să se pornească nunta. O să vă însoțesc și eu la drum să văd dacă mai respectați ce v-am lăsat poruncă atunci când am plecat la Zamolxis, în Cer. Nunta și celelalte obiceiuri trebuie să se ție ca în vremurile mele. Măritul zeu se bizuie pe mine și de aceea eu, Decebal, fiul lui Scorilo, sunt pus să veghez și azi asupra urmașilor, dacii cei viteji și nemuritori.

– Îți mulțumim de primire, mărite rege. Feciorul acesta nu te va dezamăgi. O să-ți fie un oștean de nădejde, în care să te bizui când îi avea nevoie.

Băiatul se retrage și lasă să iasă în față trei fete cam de o vârstă cu el, îmbrăcate în straie populare. Două din ele țineau un colac mare deasupra capului, pe care îl coboară în fața nuntașilor, îmbiindu-i să rupă câte o bucățică și s-o înmoaie într-o strachină de lut, plină cu sare măscată, pe care o ținea cea de-a treia fată.

– Acum, că v-ați alinat foamea, m de pe la noi, spune un flăcău cam la do față cu o ulcică plină. E la fel de veche ca zece ani.

– Așa mai vii de-acasă, vere, râde băutura pe gât. Ai avut dreptate, bună- cu a noastră nu ne facem de răs...

– Ț-am spus eu, vere, că doar nic rușine. Eu sunt Andrei, vărul miresei, și-a mă cunoști.

– Da' feciorul acesta care a grăit at

– E fratele mai mic al miresei, so Andrei. Îi spune Mitruț. E tare isteț, l-ai plac poveștile cu regele Decebal și spune va crește mare.

– Cuminte fecior! Ai văzut ce cu spune râzând stegașul mirelui.

– Îl știu de la pețit, vere. Era și el i starostele și cu părinții să ne înțeleg nunta. Ai văzut cum s-a prefăcut că nu m mai, mai să mă trimită îndărăt acasă.

– Se vede că îi merge mintea. O să crește. Dacă va intra în oaste, poate aju atunci își împlinește visul, că tot vrea să regele Decebal.

– Să-ți fie gura aurită, vere. Așa po să trăim mai bine, când vom fi bătrâni.

– Hai să pornim, că ne așteaptă mi Era la mijlocul lunii cireșar, Anul De de la Facerea Lumii.

Toată natura a prins viață, așa că împodobi steagul de nuntă al celor do dragul să vezi cum flutură în vânt cordele

– Acum, că v-ați alinat foamea, merge și o pălincă bună de pe la noi, spune un flăcău cam la douăzeci de ani, ieșind în față cu o ulcică plină. E la fel de veche ca a voastră, îi trecută de zece ani.

– Așa mai vii de-acasă, vere, râde stegașul, după ce a dat băutura pe gât. Ai avut dreptate, bună-i pălincă voastră, dar nici cu a noastră nu ne facem de răs...

– Ț-am spus eu, vere, că doar nici noi nu ne-om face de rușine. Eu sunt Andrei, vărul miresei, ți-am spus cine sunt ca să mă cunoști.

– Da' feciorul acesta care a grăit atât de frumos cine este?

– E fratele mai mic al miresei, șoptește cu voce scăzută Andrei. Îi spune Mitruț. E tare isteț, l-ai văzut cum grăiește? Îi plac poveștile cu regele Decebal și spune că vrea să fie ca el când va crește mare.

– Cuminte fecior! Ai văzut ce cumnat o să ai, vere?, îi spune râzând stegașul mirelui.

– Îl știu de la pețit, vere. Era și el în casă când am fost cu starostele și cu părinții să ne înțelegem și să punem la cale nunta. Ai văzut cum s-a prefăcut că nu mă mai cunoaște? Acum, mai, mai să mă trimită îndărăt acasă.

– Se vede că îi merge mîntea. O să iasă om din el, când va crește. Dacă va intra în oaste, poate ajunge un căpitan ceva, și atunci își împlinește visul, că tot vrea să comande, să o facă pe regele Decebal.

– Să-ți fie gura aurită, vere. Așa poate ne-o ajuta și pe noi să trăim mai bine, când vom fi bătrâni.

– Hai să pornim, că ne așteaptă mireasa.

Era la mijlocul lunii cireșar, Anul Domnului 1456 sau 6864 de la Facerea Lumii.

Toată natura a prins viață, așa că druștele au avut cu ce împodobi steagul de nuntă al celor doi tineri. Era mai mare dragul să vezi cum flutură în vânt cordelele de diferite culori, tot

felul de sfori făcute special de fete, cele mai multe vopsite în roșu, culoarea preferată a oșenilor. Toate erau fixate pe o botă din lemn de alun învelită în pânză de cânepă, pe care druștele au ornamentat-o mai întâi cu tot felul de flori și rămurele verzi legate cu sfoară de cânepă sau bumbac, iar în vârful au fixat în cuie, bătute cruciș, un mănunchi de ramuri de brad aduse de băieți de pe muntele Măgura. Pe o sârmă, cu care au legat pânza pe băț, atârnau mai mulți zurgălăi care scoteau un clinchet strident la drum, amintind pesemne de drapelul dacilor.

Nu a fost deloc ușoară munca de confecționat steagul de nuntă. Au lucrat la el zece druște, alese de stegaș dintre cele mai frumoase și mai vrednice fete din sat. S-au adunat la casa mirelui încă din zori și s-au apucat de lucru, după ce de cu seară au adus tot ce aveau nevoie și au cerut gazdelor să adune flori și verdeață din grădină.

Au stat la taifas mai multe ceasuri și s-au pus de acord cum să fie făcut steagul de nuntă, apoi s-au întors la casele lor, să fie odihnite a doua zi. Până să dea zorii, feciorii trimiși de vărul de sânge al mirelui, ales să fie stegaș, adună flori, ramuri de brad și alte plante pe care le-au mai cerut fetele, spre a le duce în casa mirelui, odată cu bota de alun curățată de coajă sau cioplită, pe care se vor orândui toate ornamentele, de la cordele, până la flori.

În timp ce fetele au început lucrul, clopotele de la biserică prind să bată, semn că mirele și mireasa trebuie să meargă la spovedit. Întorși acasă, după ce și-au deschis sufletul în fața preotului Vasile din Târșolț, mireasa stă de vorbă cu druștele, să vadă cum merge pregătirea steagului. Mirele cinstește cu palincă pe cei care l-au însoțit la biserică, dar și pe fetele care muncesc cu sânge, să termine la timp ce au început.

Muzica începe să cânte și musafirii ies în curte. Mireasa e prinsă de druște într-o horă ce părea să nu se mai termine, dansul fiind însoțit de strigături și chiote care mai de care mai

deochiate. După ce au făcut câteva roate oaspeți, rudele care au fost la biserică dau care au dat o mână de ajutor la pregătirea tăiat porcii și vițelii, iar femeile au pregătite alte bunătăți, ce se vor servi la petrecere. S-au pus să ridice un fel de saivane în care unde se vor aduna nuntașii, să nu-i prinse umplu apoi cu mese și bănci, făcute și ele ocupă de împrumutat blide și tacâmuri pe care se obligau să le întoarcă după nuntă.

Când se încheie dansul steagului, mireasa acasă, iar ceilalți își continuă treburile încă în curte.

Se muncește de zor, atât la casa miresei, gătirea miresei fiind un adevărat ritual pricepute, tocmită cu câteva săptămâni înainte miresei se pornește cu câteva zile înainte de aranjarea părului și probarea hainelor de nuntă.

Cel mai greu este de aranjat capul miresei. Împletitul părului și împodobirea gâtului cu podoabe, după obiceiul locului. Părul miresei cu grăsimi de porc, pentru a fi ușor de aranjat și săvuite împletite cu grijă, meșterițele strămoșice arate cât mai bine. Odată aranjat părul, mireasa așază o cunună lată de mai bine de o palmă de obicei de culoare neagră, fixată de păr pe care sunt prinse salbe de galbeni, de diferite mărimi și culori, cele mai multe din ele flori din grădină sau din cele aduse din țară. Mărgele în formă de arc de diferite mărimi multe fiind tot cele roșii, sunt prinse de păr ajungând până în dreptul taliei. Pe deasupra dreptul cozii, fetele au fixat tot felul de salbe sau flori aranjate în formă de inimă sau în

deochiate. După ce au făcut câteva roate, în horă intră și ceilalți oaspeți, rudele care au fost la biserică dar și socacii și socăcițele, care au dat o mână de ajutor la pregătirea nunții. Bărbații au tăiat porcii și vițelii, iar femeile au pregătit friptură, sarmale și alte bunătăți, ce se vor servi la petrecere, după care bărbații s-au pus să ridice un fel de saivane improvizate din scânduri, unde se vor aduna nuntașii, să nu-i prindă cumva o ploaie. Le umplu apoi cu mese și bănci, făcute și ele din scânduri. Tot ei se ocupă de împrumutat blide și tacâmuri pentru musafiri, pe care se obligau să le întoarcă după nuntă.

Când se încheie dansul steagului, mirele conduce mireasa acasă, iar ceilalți își continuă treburile începute.

Se muncește de zor, atât la casa mirelui, cât și la mireasă, gătitul miresei fiind un adevărat ritual „oficiat” de femei pricepute, tocmită cu câteva săptămâni înainte de nuntă. Gătitul miresei se pornește cu câteva zile înainte de nuntă, începând cu aranjarea părului și probarea hainelor de nuntă.

Cel mai greu este de aranjat capul miresei, mai ales împletitul părului și împodobirea gâtului cu o grămadă de podoabe, după obiceiul locului. Părul miresei este mai întâi uns cu grăsime de porc, pentru a fi ușor de modelat și împărțit în suvițe împletite cu grijă, meșterițele străduindu-se s-o facă să arate cât mai bine. Odată aranjat părul, pe fruntea miresei se așază o cunună lată de mai bine de o palmă făcută din catifea, de obicei de culoare neagră, fixată de păr prin cusături de ață, pe care sunt prinse salbe de galbeni, șiruri de mărgelă de diferite mărimi și culori, cele mai multe din ele roșii, iar printre ele flori din grădină sau din cele aduse din pădure. Alte șiruri de mărgelă în formă de arc de diferite mărimi și culori, cele mai multe fiind tot cele roșii, sunt prinse de pletele din spate, unele ajungând până în dreptul taliei. Pe deasupra lor, mai ales în dreptul cozii, fetele au fixat tot felul de podoabe, din mărgelă sau flori aranjate în formă de inimă sau închipuind alte modele.